

SVARTNAKKEN VINDKRAFTVERK SVARTNAKKEN BIEGGAFÁPMORUSTTET

Melding med forslag til konsekvensutredningsprogram
Utdrag av meldingen oversatt til samisk
Diedáhus mas lea váikkuhusčielggadeamiprográmma evttohus
Oasit diedáhusas leat jorgaluvvon sámegillii

Første utgave: 22 april 2024

Revisjon 001: 5 september 2024.

Vuosttaš veršuvdna: Cuonománu 22. beaivvi 2024

Revišuvdna 001: Čakčamánu 5. beaivvi 2024

**GREEN
NORDIC**

Green Nordic AS

Troms Kraft
Vind AS

Sisdoallu

1. ÁLGGAHUS.....	3
1.1 Duogáš ja ulbmil	3
1.2 Doaibmaálggaheaddji	4
1.3 Dálkkádatrivdamat.....	4
1.4 Lokalitehta ja dan guovllu válljema ákkastallan	4
2. LÁGAT, ÁŠŠEMEANNUDEAPMI JA OVDÁNANPLÁNA	9
2.1 Plána mielváikkuheapmái.....	9
2.2 Konsultašuvnnat boazoealáhusain ja sámi beroštumiiguin	9
2.3 Vuđolaš olmmošvuoigatvuodát ja ávdđalaš bargodilálašvuodát	10
3. Boazodollui váikkuhanguorahallanprográmma.....	12
3.1 Boazodoallu Geailonjárdgas	12
3.1.1 Orohat 9	12
3.1.2 Áiddit ja gárddit, johttin ja čohkken:	12
3.1.3 Giddáguohtun	16
3.1.4 Geasseguohtun.....	18
3.1.5 Čakčaorohat ja dálveorohat.....	20
3.2 Árvalus guorahallanprográmmii boazodollui	22
3.2.1 Ollislaš guorahallan:	22
3.2.2 Bargometodihkka:.....	22
3.2.3 Oppalaš váikkuhusat.....	22
3.2.4 Oktavuohta siviila ja politihkalaš vuoigatvuodáid ON konvenšuvdnii:	23
3.2.5 Koordineren eará fáttáid ektui.....	23
3.2.6 Dialoga ja distrivtta mielváikkuheapmi	23
3.2.7 Proseassadoarjja boazoealáhussii.....	24
3.3 Doaibmaálggaheaddji presiseremat	24
4. Vásáhusvuđot báikkálaš máhttu	24
4.1 Bargometodihkka:.....	25
4.2 Fealtabargu – mahtodat, bistu ja áigodat:.....	25

1. ÁLGGAHUS

1.1 Duogáš ja ulbmil

Dáinna diedáhusain háliida doaibmaálggaheaddji álggahit Svartnakken vinkraftverk bieggafápmorusttega almmolaš plánema Geailonjárjggas, Gilivuona lahka, Davvesiidda gielddas, Finnmárkkus.

Prošektii leat plánejuvvon gitta 50-80 bieggaturbiinna ja beaktu lea 350-640 MW, jahkásaččat attašii 1,2 - 2,2 TWh odđa ođasmahtti fápmobuvttadeami. Fápmu geavahuvošii báikkálaš ammoniáhkabuvttadeapmái ja eará dálá ja odđa ruoná ealáhusdoaimmaide, báikkálaš fierpmádaga nannemii, ja maiddái leat fárus regionála fápmoáŋgiruššamis. Jáhkkmis doaibmagoahtá áigodagas 2030-2032.

Guovllus lea ollu bieggas, mas sáhtta atnit ávkki. Doaibmaálggaheaddji konklusuvdna earret eará biraskártemis čájeha ahte plánaguovlu heive bures bieggafámu huksemii.

Lagasvuotta Gilivutnii, mii lea geasuheaddji báikkálaš servvodat gos buorre infrastruktuurva ja bargonávccat, dahká maid ahte dá lea buorre báiki gosa integrerejuvvon bieggafápmo- ja ammoniáhkaprošeakta lea heivolaš.

Váldoulbmil dáinna diedáhusain lea addit NČE:i ja eisseválddiide diedáhusa das ahte proševtta plánen lea álggahuvvon ja ahte doaibmaálggaheaddji háliida čadahit váikkuhanguorahallama evttohuvvon čielggadanprográmma vuodul.

Diedáhusa ulbmilin lea maid addit eisseválddiide ja álbmogii buoret ipmárdusa plánain mat leat Svartnakken bieggafápmoaimmahakkii. Dán dokumeanttas leat proševttačilgehus, kárttat, vejolaš váikkuhusaid gaskaboddosaš árvoštallan, gielddaid vejolaš sisaboaiduid oppalašgovva, váikkuhusaid čielggadanprográmma evttohus. Diedáhus addá eisseválddiide, eananeaiggádiidda, organisašuvnnaide, báikkálaš álbmogii ja earáide geaidda dát guoská, vejolašvuoda bures oahpásmuvvat olles prošektii. Dát fas dahká vejolažžan buktit buriid cealkámušaid váikkuhanguorahallanprográmmas man NČE mearrida, almmolaš gulaskuddanproseassa bokte.

Namuhuvvo maid ahte 2004:s de NČE mearridii «Skjøtningsberg vindkraftverk» čielggadanprográmma (áššenummir 200101995), mas ledje fárus oasit plánaguovllus mat dál leat áigequodilat Svartnakken Bieggafápmui.

Doaibmaálggaheaddji pláne bieggafápmoproševtta ruoná ammoniáhka (ruoná hydrogenas) buvtadeami oktavuodas, Davvesiidda gielddas. Ammoniáhka buvtadanrusttet lea olggobealde dan mii galgá giedahallot dán diedáhusas, muhto dan lea dehálaš buktit ovdan go dát galgá meannuduvvot. Ruoná ammoniáhka jearru vurdo lassánit hui ollu boahttevaš jagiid, go geavahuvo maritiibma boaldámuššan, ja dát lea norgga eisseválddiin vuoruhuvvon áimmuhuššansuorgi. Davvesiidda gildii ja Gilivutnii lea hui heivolaš ásahit diekkár ammoniáhkabuvttadanrusttega mas vel fatnasiidda deavdinbáiki. Kombinašuvdna ammoniáhkafabriikka ja bieggafápmu addá odđa vejolašvuodaid, das sáhtášii buvtadit ruoná karbonakeahtes boaldámuša man buvtada fámuin mii fas boahtá das lahkosis. Dát addá buriid vejolašvuodaid geavahit daid lassibuktagiid mat báhcet, mat leat oksygena ja liekkas.

Dákkár integrerejuvvon bieggafápmo- ja ammoniáhkabuvttadanprošeakta vurdojuvvo buktit birrasii 30 odđa njuolggobargosaji, ja buktit positiiva lassiváikkuhusaid, ja maid buktit lasi vearrosisaboada.

Regionála dásis proševtta nannešii elektrihkalaš fámu váráidduhttima sihkkarvuoda.

1.2 Doaibmaálggaheaddji

Doaibmaálggaheaddji lea Svartnakken AS (org.nr 933908550), man Green Nordic AS (org.nr. 929153960) ja Troms Kraft Vind AS (org.nr. 925893846) eaiggáduššet ovttas.

Troms Kraft Vind AS lea odđa fitnodat mii gullá Troms Kraft konserdnii. Fitnodagas lea ovddasvástádus eaiggáduššat ja duohtandahkat odđa fápmobuvttadeami bieggafápmus Davvi-Norgga gáttis. Fitnodat eaiggáduššá Fakken Vind AS Várdrásullos Gálssa suohkanis, mii lea Romssa Fylkkas. Troms Kraft lea 125 jagi doaibman dán suorggis Davvi-Norggas, sihke fápmobuvttademiin, fápmofievrridemiin ja fápmovuovdimiin Davvi-Norggas. Jahkásaš fápmobuvttadeapmi lea sullii 1,1 TWh.

Green Nordic AS lea prošeaktaovdánahttinfitnodat mas leat fokusis energiijaguoski prošeavttat dego bieggá-, čáhce- ja beaivvášfápmu, batterijateknologiija ja odasmahtti energiijaguoddit dego ruoná hydrogena, ammoniáhkka ja «eFuels».

Svartnakken AS váldoolbmot leat Green Nordica Stephan Klepsland, Peter Aall Simonsen, Knut Bakkemo, Helge Midtun, Dag Øvrebø ja Michael R. Helgestad, ja Troms Kraft Vinda Hilde Sjurelv, Geir Håvard Hanssen, Ola Ørjavik ja Erling Dalberg.

Green Nordica ovddasteddjiin lea guhkit áiggi, buorre ja fágaidrasttildeaddji gelbbolašvuolta bieggafápmohuksemis sihke Norggas ja Davviriikkain, ja muđui prošeavttain Eurohpás, Ásias ja Afrihkás. Váldoolbmuiin lea gelbbolašvuolta erenoamážiid dáin surggiin: ovdánahttin, doaibma, rusttegat, biras, energiija, ruhtadeapmi, eisseválddigulahallan, integrerejuvvon industriija prošeavttat ja oastimat.

Troms Kraft Vind AS ovddasteddjiin lea guhkes vásáhus Davvi-Norgga fápmobuvttadeami ovdánahttimis, plánemis, huksemis ja doaimmaheamis. Fitnodat lea maŋemus jagiid huksen njunuš gelbbolašvuoda das movt gielddaiguin, boazodoallodistrittaiguin ja ássiiguin gulahallat ja movt daid involveret odđa fápmobuvttadeami huksemis.

Doaibmaálggaheaddji Svartnakken AS oktavuodaolbmot leat:
Stephan Klepsland, tlf. 46869843, stephan.klepsland@kentron.no
Hilde Sjurelv, tlf. 91321000, hilde.sjurelv@tromskraft.no

1.3 Dálkkádatrievdamat

Mii oaidnit makkár máilmmiviidosas dálkkádatrievdan lea, lieggagrádaolahusat, dulvit ja goikkádagat leat hástalusat. ON dálkkádatpanela lea čilgen ahte fertejit čadahuovot radikála doaibmabijut jus mii galgat nagodit áimmuhuššat máilmmi min mánáide ja boahttevaš buolvvaide. Mii fertet ráddjet globála liegganeami 1,5 grádain, vai sihkarastit dan eksisteansavuodu mii mis dál lea. Norggas ja máilmmis leat vuordime stuora nuppástuhttimat ja rievdadeamit go fertet heaitit fossiila energiijain ja dan sadjái geavahišgoahhtit odasmahtti ruoná energiija. Dán nuppástusas lea bieggafápmu gáttis dehálaš doarjjafáli. Vurdojuvo ahte dálkkádatrievdamat čuhcet garrasepmosit Árktalaš guovlluide.

1.4 Lokalitehta ja dan guovllu váljema ákkastallan

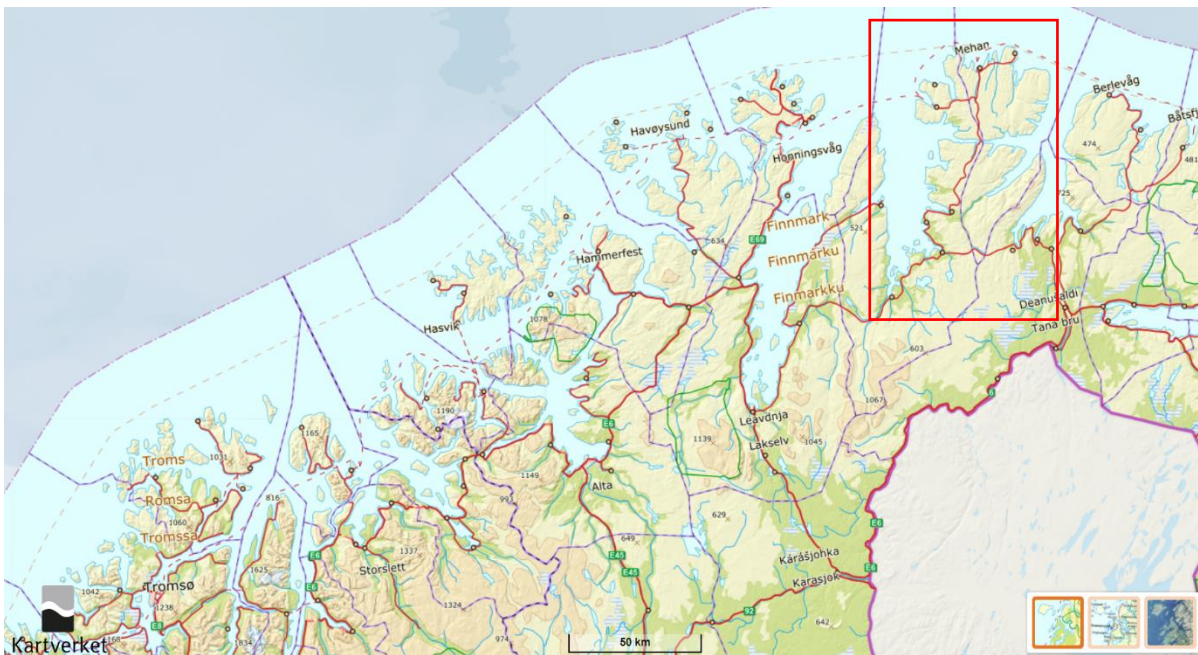
Davvesiidda gieldda lea Finnmárkku fylkkas. Gieldda hálddahuosguovddáš lea Gilivuotna, geahča govvošiid 1,2,3, ja 4. Eará gilit gielddas leat Dáigevuonna, Beahkkirvuotna, Davvesiida, Gussanjárga ja Čiesti. Davvesiidda gielddas ledje 2023¹ 4 kvartálas 1215 ássi. Vurdojuvo ahte ássiidlohku lassána vehá gitta 2050:i. Plánejuvvon bieggafápmorusttega lagamus čoahkkebáiki lea Gilivuotna mii lea Lágesvuona olggumusas, geahča govvosa 3. Gilivuona deháleamos

¹ Kommunefakta – SSB

ealáhus lea guolásteapmi, doppe lea guollevuostáiváldin, mearadoallu ja bivdofatnasat. Lagamus girdišilju lea Donjevuonas mii lea Gáŋgaviika giełddas, sullii 30 minuhta eret Gilivuonas.

Govus 1 čájeha Gilivuona ja Gilevuona.

Govus 1 Čájeha osiid Romssa fylkkas ja Finnmarkku fylkkas ja gokko guovlu lea Romssa, Álttá, Hámmerfeastta ja Honnesvági ektui. Rukses njeallječiegat čájeha gokko Govus 3 lea váldon.

Govus 3 čájeha kárta mas Čorgašnjárga ja Geailonjárga (rukses njealječiegat)

Davessiidda gieldda suohkanrájit leat oarjedavábealde Davvinjárgga gildii, nuortadavábealde Gáŋgaviika gildii, ja oarjjábealde ja lulábealde ges Deanu gildii ja oarjjabealde Porsáŋggu gildii.

Prošeakta boahotá nannet fápmodili báikkálaččat ja regionálalaččat, mas ollu odđa odasmahtti energiija. Dát maid mielddisbukta ahte dálá ásahuvvon báikkálaš ja regionála ealáhusat ja industriija nannejuvvojit. Dát buvttášii maid vuodu ásahit odđa ruoná ealáhusaid boahtteáiggis. Dát nanne báikkálaš servodaga ja regionna. Dát prošeakta maid lea fárus earret eará Muolkku² elektrifiseremis.

Prošeaktaguovllus leat duottarlagaš duovdagat mas báljes várit ja mássaluovvasat main danas/suoidni. Doppe eai leat nu ollu šattut, eaige leat muorat. Plánaguovllus leat moadde smávva jávrri, main jogažat golget jávrris jávrái. Plánaguovllus árvoštallojuvvojit leat hui buorit bieggaresurssat, dieidda duovdagiidda lea oalle álki ráhkadit infrastruktuurra dego luottaid, bisánanbáikkiid ja turbiidnafundameanttaid, geahča govvosa 4.

Svartnakken Vind prošeavtta lagasguovlluin lea juo infrastruktuurra ja sisabahkkemat, dego elfápmolinjját, luottat, Gilivuona čoahkkebáiki, ja vel oarjelis Gilivuona bieggafápmodoaimmahat.

Doaibma lea ovdánahtton nu ahte dat lea sihke fápmo- ja ammoniáhkabuvttadanprošeakta. Dat lea dan dihte go lokalitehta lea vejolaš guovddášsadi ruoná maritiibma boaldámuššii, man guolásteamis ja olbmuid fievrreamis sáhttet atnit ávkki. Gilivuona gáddeguoras lea čiejal, doppe leat bárrobuodut ja trafihkka – ja vel industriijakájarusttet masa lea buorre vejolašvuohta stuora fatnasiiguin beassat. Ammoniáhkka deavdin sáhtta dáhpáhuvvat sihke njuolga Gilivuonas, muhto maidái boaldámušfatnasiid bokte mat vuos vižžet dan ja devdet eará fatnasiidda ábis.

Sihke EU ja norgga eisseválddit leat doaibmabidjoapparáhta bokte nannen ruoná maritiibma boaldámušaid áŋgiruššama, seammás go leat maritiibma fievrreapmái sisafievriddan karbonakvohtaid CO₂-luoitimiidda³.

Lea vuordimis ahte ruoná ammoniáhkka šaddá stuora fatnasiin dat buoremus ja eanemus geavahuvvon boaldámuš mas ii leat CO₂⁴.

---

² [Spørsmål og svar om elektrifisering av Melkøya LNG - Industri Energi](#)

³ [Nå skal grunnmuren for satsningen for hydrogen og ammoniakk til maritim sektor bygges | Enova](#)

⁴ [Det grønne skiftet står i fare for å stoppe | DN](#)

Govus 2 čájeha plánaguovllu (čáhpes sázut), luottaid (rukses sázut), elfápmolinjjáid (oránša sázut) ja guovlluid gos barttat ja dálut Skiehtteberggis gos ii šat oro oktge (fiskes gierdu).

Govus 5 čájeha gova mii lea govvejuvvon áimmus. Dán govvas lea prošeahtaguovllu oarjjit oassi. Luodda mii manná Gilivuonas Skiehttebergái oidno gova gurut ravddas. Gilivuona bieggafápmodoaimmahaga oaidná gurut bealde badjin govvas.

2. LÁGAT, ÁŠŠEMEANNUDEAPMI JA OVDÁNANPLÁNA

2.1 Plána mielváikkuheapmái

Bieggafápmoprošeavttat main lea dieđihangeatnegasvuohta fertejit čuovvut váikkuhusčielggadeami láhkaásahusa mas daddjo ahte dieđáhus mas lea čielggadanprográmma galgá sistsidoallat plána mielváikkuheapmái. Muđui lea maid plána- ja huksenlága mielde nu ahte “juohke okta gii ovddida plánaevttohusa, galgá heivehit dan nu ahte dasa lea vejolaš mielváikkuhit.”

Doaibmaálggaheaddji áigu geažus áiggi láchit dili nu ahte buot beroštumit ožžot buori vejolašvuođa mielváikkuhit. Mielváikkuheapmi konsešuvdnaáššiin lea dynámalaš proseassa mii ádjána mánga jagi, ja dás ferte heivehit mielváikkuhanreaidduid ja mielváikkuhangaskaomiid nu go aktevrrat ja berošteaddjijoavkkut celket ahte sii háliidit ja dan mielde makkár dárbbut sis leat.

Dás lea kombinašuvdna mas leat sihke rabas čoahkkimat ja giddejuvvon čoahkkimat, dábálaš gulahallan medias/báikkálašmedias, almmuheapmi prošeavtta boahhtevaš ruovttusiiddus/sosiála mediain ja nu ain. Dat bohtet láchkagáibiduvvon proseassaid lassin, mat leat almmolaš gulaskuddamat ja ránnjádiedieheamit. Doaibmaálggaheaddji háliida maid ásaht ovttaráđđejoavkku masa bovdet fárrui Davvesiidda gieldda, Čorgaš/Oarje Deatnu boazodoalldistrivtta ja eará relevánta berošteaddjijoavkkuid. Dákkár ovttaráđđejoavkku ulbmil lea doalahit lagas gulahallama daiguin geaidda guoská ja involveret sin konsešuvdnaproseassa ja guovlluregulereama bargui.

Joavkkut ja berošteaddjit geaid áigut involveret leat isitgieldda, fylkkagieldda ja stáhtahálddašeaddji, eananeaiggádat, boazoealáhus (geahča boahhte kapihttala), ránnját (sii geat orrot doppe ja geain barttat doppe), gilisearvit, ealáhus, valáštallan- ja olgunastinberoštumit, feara makkár berošteaddjiorganisašuvnnat ja eambbogat.

2.2 Konsultašuvnnat boazoealáhusain ja sámi beroštumiiguin

Nugo namuhuvvui čuoggás 2.1.3, de galget gielddat ja NČE čađahit konsultašuvnnaid, mii lea oassin dákkár plána- ja konsultašuvdnaproseassain, geahča sámelága kap.4. Konsultašuvnnat galget čađahuvvot Boazodoalloorohaga nr.9 Čorgaš/Oarje Deatnu ovddasteddjiiguin ja Sámedikkiin.

Seammás áigu doaibmaálggaheaddji gulahallat njuolgga guoski sámi beroštumiiguin ja boazoealáhusain. Mihttu lea ráhkadit loahpalaš plána huksemii, váidudeaddji doaimmaide, šiehtadusaid huksemii ja doaimmaheapmái, ja maid šiehtadusaid mat addet boazodoalldistriktii vejolašvuođa searvat árvohuksemii maid bieggafápmobuvttadeapmi buktá. Dát galggašii hábmet buori vuodu nu ahte goappaš ealáhusat sáhttet leat seamma guovllus, ja ahte kulturdoaimmaheapmái lea sadji.

Mii háliidit unnidit dahje eastadit negatiivva váikkuhusaid dainna ahte mii heivehit prošeavtta nu ahte ohcat buriid čovdosiid ja šiehtadusaid boazodoaluin ja sámi beroštumiiguin, ja sihkarastit buriid doaibmabijuid.

Dán oktavuodas lea konsultašuvdnaproseassa dehálaš lávdi, ja doaibmaálggaheaddji háliida ohcat beassat searvat dán prosessii juogo njuolga dahje bálddalasat.

2.3 Vuđolaš olmmošvuoigatvuođat ja ávdđalaš bargodilálašvuođat

Rabasvuođaláhka (Åpenhetsloven) gustogodii suoidnemánu 1. beaivvi 2022, ja lea láhka fitnodagaid ja ásaheaid rabasvuođas ja bargguin vuđolaš olmmošvuoigatvuođain ja ávdđalaš bargodilis. Láhka galgá ovddidit fitnodagaid nu ahte sii doahttalit olmmošvuoigatvuođaide ja govttolaš bargodilálašvuođaide.

Lága mielde leat doaibmaálggaheaddjis čuovvovaš geatnegasvuođat:

1. Čadahit várrogasvuođaárvoštallamiid mat čuvvot OECD mángga riikii gullevaš fitnodagaid njuolggadusaid
2. Vástidit almmolašvuođa diehtojearaldagaide
3. Čilget iežamet várrogasvuođaárvoštallamiid barggu mat čatnasit olmmošvuoigatvuođaide ja dohkálaš bargodilálašvuhtii.

Raporta čilge doaibmabijuid mat leat álggahuvvon unnidan dihte negatiiva váikkuhusaid riskka govttolaš bargodilálašvuođaide ja olmmošvuoigatvuođaide, mat čuvvot fitnodagaid doaimmaid ja gávpeoktavuođaid.

Ovddasvástideaddji fitnodahkan leat mii geatnegahtton buvttihit árvvuid, seammás go mii vuhtiiváldit eará olbmuid ja dan birrasa mainna ja gos mii bargat. Mis lea stuora respektta olmmošvuoigatvuođaide, ja dáhttu čuovvut daid. Mii galgat eastadit, minimeret ja giedahallat negatiiva váikkuhusaid olmmošvuoigatvuođaide. Dan mii dahkat nu ahte čadat buoridit iežamet doaimma. Dás lea eandalii sáhka álgoálbmogiid rivttiin, ja mii áigut čuovvut báikkálaš, regionála, nationála ja internationála konvenšuvnnaid ja lágaid. Min várrogasvuođaárvoštallan čadahuvo jotkkolaččat dán barggu oktavuodas, gos ulbmilin lea duohtandahkat bieggafámu ja ammoniáhkarusttega Davvesiidna gildii.

Norggas lea riikka lágaid ja riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid ratifiserema bokte erenoamáš ovddasvástáduš áimmuhuššat sámi beroštumiid. Álgoálbmogiid suodjaleami álbmotrievttalaš vuođđu lea oassin ON álgoálbmotvuoigatvuođaid julggaštus (UNDRIP) ja dan mearridii ON váldochoahkin 2007:s. Dat bajimus julggaštus ii leat rievttalaččat čadni, muhto dat speadjalastá rievttálaš geatnegahtti mearrádušaid nugo ILO-konvenšuvna ja olmmošvuoigatvuođakonvenšuvna. Dán guovtti konvenšuvnna leat goabbatlágan fokussuorggit. ILO-konvenšuvna lea guovddáži sámi rivttiid oassálastima ja konsultašuvnnaid oktavuodas, go fas olmmošvuoigatvuođakonvenšuvna lea guovddáži go lea sáhka rievttis doaimmahit iežas ealáhusa ja kultuvrra.

Vuodđolága § 108 dadjá ahte "Det påligger statens myndighet å legge forholdene til rette for ahte de samiske folk, som urfolk, kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv". (Stáhtas lea geatnegasvuohta láchit dili nu ahte sámi álbmot, álgoálbmogin, sáhtta sihkarastit ja ovdánahttit gielaset, kultuvrraset ja iežaset servvodateallima.). Stuoradikki miessemánu 15. beaivvi 2023 rievdadusmearrádušain sámiid sáhtus álgoálbmogin daddjojuvo čielgasit Vuodđolágas. Nugo bohtá ovdan Stuoradikki áššemeannudeamis, ja lovdana rievdadeami aiddostahttimis, de dán sániin lea symbolalaš hápmi, iige dat rievdadeapmi atte § 108:i eará rievttálaš sisdoalu go ovdal. Lea okta erohus kvenaid ja sámiid rivttiin, sámii leat álgoálbmogat. Kvenat Norggas eai leat definerejuvvon nationála minoritehtan.

Norgga konsultašuvnaortnega ásaheami duogážiin lei ILO-konvenšuvna, mii rievdaduvvui sámelágas 2021:s. Sámelága § 4-6 ásahe formálalaš ortnega mii manná guhkkeli go dábálaš gulaskuddan muhtin áššis. Konsultašuvnaortnega bokte lea almmolaš eiseváldiin

geatnegasvuohta konsulteret sámi beroštumiid ovdal go mearriduvvojit dakkár doaimmat main sáhtta leat njuolggá mearkkašupmi sápmelaččaide eamiálbmogin. Erohus das ja gulaskuddamis lea ahte konsultašuvnnaid ulbmil lea olahit ovttaoaivilvuoda evttohuvvon doaimma birra. Dát mielddisbuktá earret eará ahte ferte leat duohta gulahallan osolaččaid gaskkas, gos sii lonohallet oaiviliid ja juogadit dárbbášlaš dieđuid. Loahpalaš mearrádušat eai galgga dáhkot ovdal go konsultašuvdna lea čadahuvvon. Jus eisseválddit eai čađat konsultašuvnna de lea dat áššemeannudanmeattáhus ja mearráduš sáhtta hilgojuvot.

Ođđa ortnega geavaheapmái čadnon eahpečielggasvuođaid geažil lea Romssa- ja Finnmárkku Stáhtahálddašeadji 1.2.2023, dahkan presiserema dalle go lei proseassa gos ledje čielggadeame vejolaš guovlluid gosa Varanger Kraft áiggui hukset bieggafámu Nuorta-Finnmárkui:

«NČE ferte váldit fárrui sámi beroštumiid jus leat konkrehta bieggafápmorusttet plánat. NČE ferte áigequovdilis huksendilálašvuodas váldit oktavuoda boazodoalloorohagaiguin maidda guoská juo hui árrat ja ovdal go prošakta diedihuvvo. Diedáhus galgá sáddejuvot guoski orohagaide ja Sámediggái. Guoskevaš boazodoalloorohagat bovdejuvvojit álggahančoahkkimii mii dollojuvvo gielddain. Jus Varanger Kraft:i galggaš šaddat áigequovdil ovddidit diedáhusa NČE:i, de dasa gáibiduvvo gieldda dohkkeheapmi. Stáhtahálddašeadji atná vuodđun ahte diekkár suohkanlaš meannudeapmi sáhtta gildii dagahit konsultašuvdnageatnegasvuođa. ⁵»

Árra gulahallamis ja mielváikkuheamis galget sámi berošteadjjoavkkut oažžut dieđuid barggu birra, juohkit dieđuid iežaset areálageavaheami birra, ja buktit oaiviliid válljejuvvon plánaguovlluide. Sihkarastin dihte ahte boazodoalloorohagat leat nannosit ovddastuvvon dán barggus, de doaibmaálggaheadji gokčá orohagaid goluid iežaset áigegeavaheapmái ja olgguldas ráđdeaddái.

Plánemis ferte maiddá vuhtiiváldit dan mii ON konvenšuvnna siviila ja politihkalaš vuoigatvuođaid artihkkalis (SP 27) čuovvu. Norga ratifiserii konvenšuvnna 1972:s, ja dat lea norgga lánhan dahkkon olmmošvuoigatvuođalágas. SP 27:s čuožžu ahte váikkuhusaid álgoálbmogiid kultuvrii galget mearkkašahtti ládje deattuhit, ja ahte ii galgga suovvat sisabahkemiid sámiid luondduvuđui mii mielddisbuktá caggama dahje čielgasit rihkku muhtin eamiálbmogii gullii olbmo dahje joavkku bargat iežas ealáhusain ja kulturdoaimmaheami.

Dálkkádatrivedamat čuhcet maiddá sámi luondduvuđosii ja kulturdoaimmaheapmái, dan dihte go váikkuha luonddu eallinvuđui. Raporttas “Menneskerettslig vern mot inngrep i samiske bruksområder” (olmmošriviittalaš suodji sámi geavahanguovlluid sisabahkemiidda) bohtá ovdan ahte lieggaset dálki čuohcá boazodollui nu ahte suohku bearehaga ja ordarádji sirdašuvvá badjelii, ja buktá eahpesihkaris dálvviid, dávjjit jiekŋu ja guohtumat lássejuvvojit. Dát sáhtta maid dagahit olmmošvuoigatvuođarihkumiid jus eisseválddit eai álggát doaibmabijuid mat sáhttet eastadit dálkkádatrivedamiid. Hástalussan gártá dasto ahte sihke sisabahkemat mat galggaše eastadit dálkkádatrivedamiid, ja sisabahkemat mat dagahit klimágássaluotimiid ja birasbillisteami, ferte geahčadit álgoálbmogiid olmmošvuoigatvuođalaš suodjaleami ektui.

Raportta mielde sáhtta dakkár sisabahkken mii dagaha ahte árbevirolaš sámi ealáhusdoaimmaheapmi ii leat šat gánnáhahtti leat olmmošvuoigatvuođaid rihkkun. Go

⁵ <https://www.itromso.no/meninger/i/O8jAQV/naar-skal-samiske-interesser-konsulteres-i-utbygging-av-vindkraft>

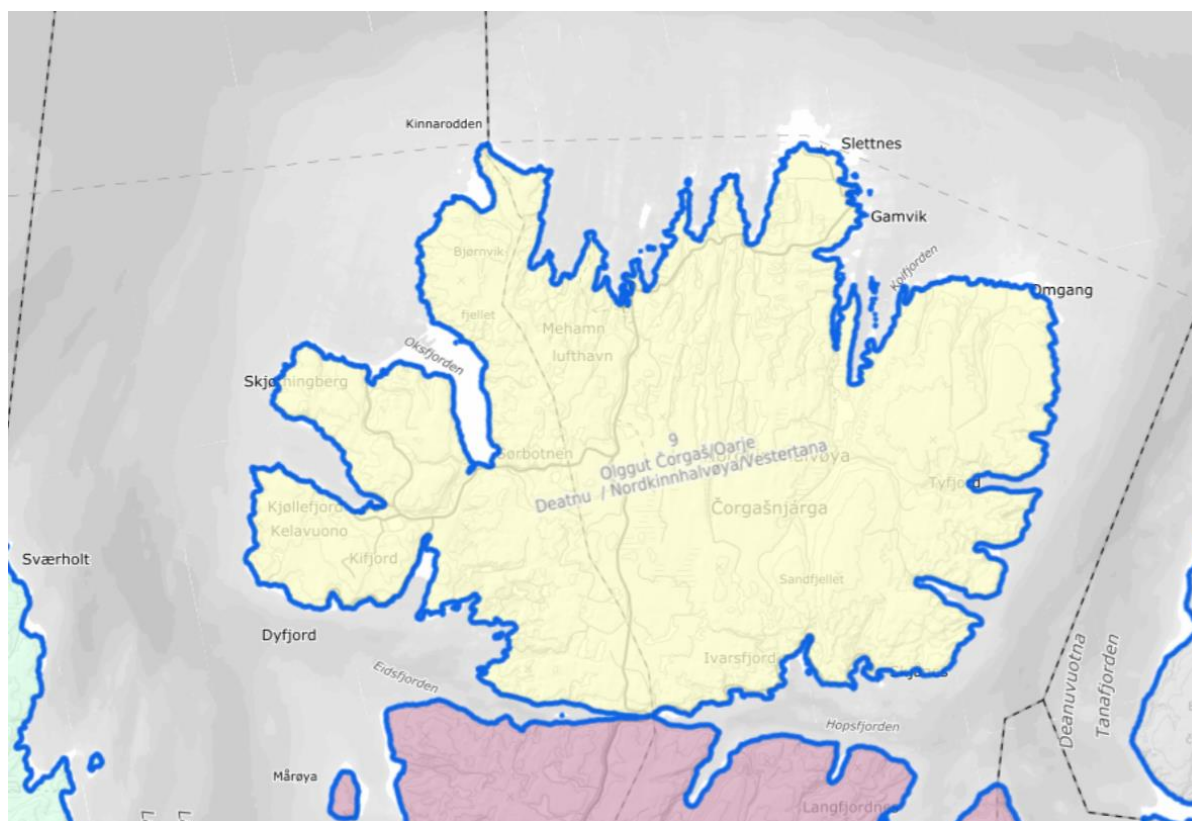
árvoštallá lea go riska ahte diekkár rádji rasttilduvvo, de galgá árvoštallat dáid kriteriaid mielde: a) doarvá čielggadanvuodđu, b) konsultašuvnnat, c) váikkuhusat oktiibuot, d) váidudeaddji doaimbajut ja e) kvalifiserejuvvon beroštumiid badjelmeari fertii fárus. Maŋemus čuokkis e) mearkaša ahte evttohusas/doaimmas fertejit leat hui čielga ovdamunit mat leat stuorát go hehttehusat, ollislaš árvoštallamiin.

3. Boazodollui váikkuhanguorahallanprográmma

3.1 Boazodoallu Geailonjárggas

3.1.1 Orohat 9

Plánaguovlu lea boazodoalldistrivtta nr. 9 Čorgaš/Oarje Deatnu boazodoallorohagas Nuorta-Finnmárkkus⁶:

Govus 3 Čájeha boazodoalldistrivtta 9, Čorgaš orohaga, Nuorta-Finnmárkkku boazodoalloguovllus⁷

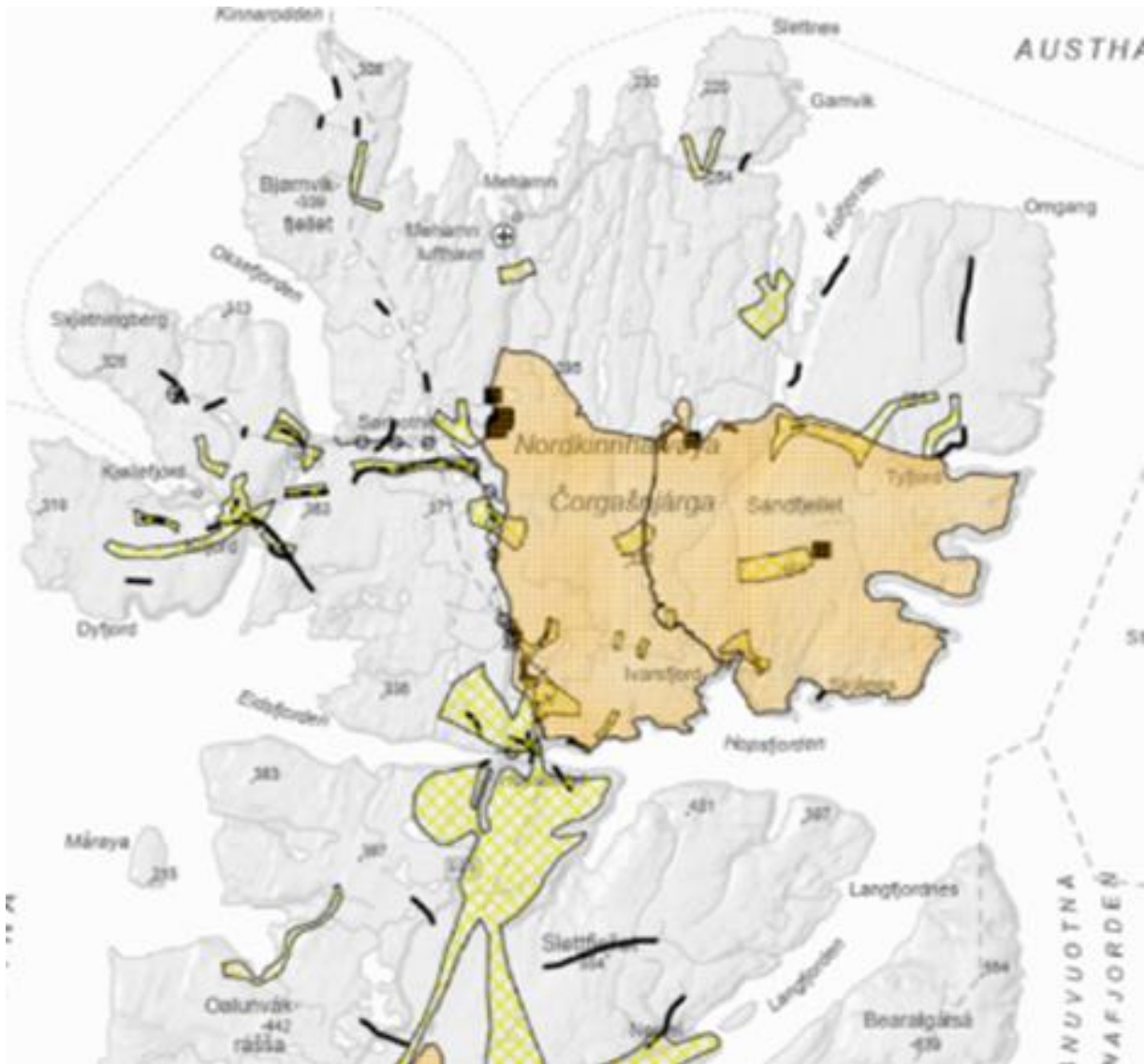
Boazodoalldistrivttas 9:s leat 10 siidaoasi ja alimus boazolohku lea 5800 bohcco. Dálveorohat lea unnimusmearri ja distrivttas leat 3-5 dálvesiidda. Dálkkádat lea čilgejuvvon rievddadeaddjin, sihke bivlat ja buolaš [2].

3.1.2 Áiddit ja gárddit, johttin ja čohkken:

Nuorttabealde Čorgašnjárgga guovlluin Nuorri – Beahkkirvuotna – Idjavuonduottar dáhpáhuvá stuorimus oassi čohkkemis, ja doppe leat maid váldooassi johtingeainnuin, gárddiin ja rusttegiin, geahča govvosa 65:

⁶ Forskrift om distriktsgrenser i Polmak og Karasjok, Finnmark - Lovdata

⁷ Kilden - reindrif (nibio.no)

Govus 4 čájeha gos boazodoalldistrivtta 9:s, Čorgašárvárga, leat áidit, gárddit, rusttegat ja johtingeainnut⁸.

Geailonjárggas leat gárddit, áidit, gaskaboddosaš áidit, fievrredeapmi, guohtungárđi, johtalangeainnu, johtingeainnut ja čohkken čuovvovaš guovlluin⁹, geahča govvosa 66.

- Valen/ Valvågen várrái ja Gynndalsvannet ja Svartberga
- Kjerkelvdalen buohta – Oksefjellet/ Halvorshøgda čahča
- Oksevågdalen - Kifjordhampen- Gartefjellet lahkosis
- Gárđi/Áidi Finnskardet (lagamus plánejuvnon huksen)

⁸ Naturbase kart (miljodirektoratet.no)

⁹ Kilden - reindrif (nibio.no)

Govus 66 čájeha gos Geailonjårggas leat áiddit, gárddit ja johtingeainnut¹⁰

¹⁰ [Kilden - reindrifft \(nibio.no\)](http://Kilden-reindrifft.nibio.no)

Govus 67 čájeha osiid Finnskardet gárddis.

Govus 68 Čájeha gárddi Finnskaret lahka, láddos ii leat oahpes namma.

3.1.3 Giddaguhtun

Giddat eallu lea guottetbáikkis ja varrasat eai leat dušše doppe. Govus 69 ja 70 čájehit gos guottetbáiki lea, go fas varrasat guhtot miehtá Čorgašnjárgga.

Guottetbáiki oidno govvosis 69 ja lea oanehaččat čilgejuvvon dáin čuoggáin:

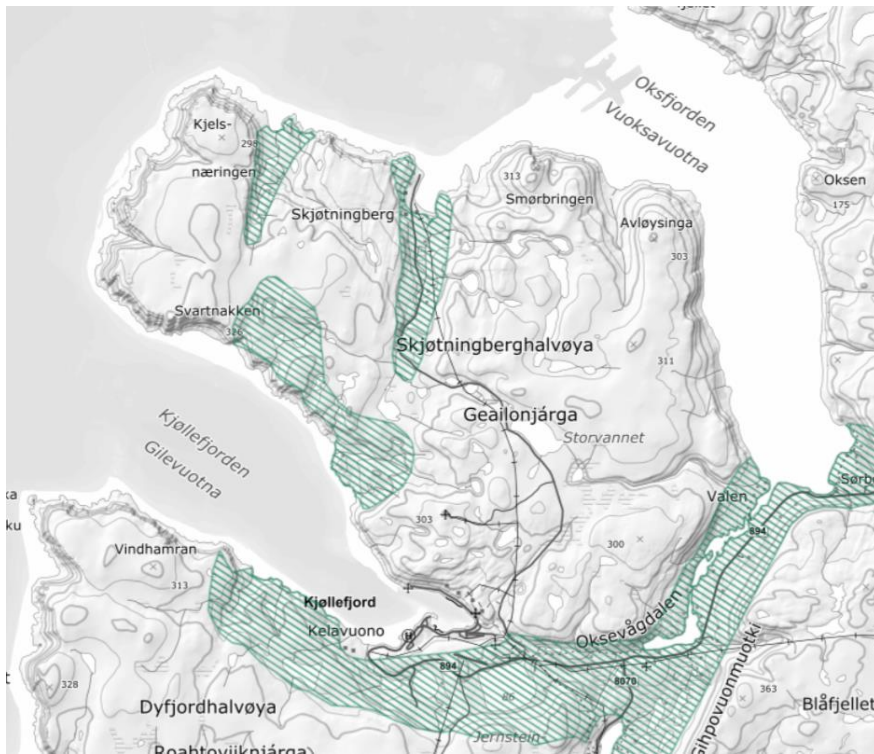
Kalvingsland kan sees i figur 69 og kort beskrevet i punktene under:

- Geailovággi vuolgá Kjelsvikas lulás gitta várrái
- Vindhamran – Gilevuotna – Valen guovlu
- Oksekeila ja Mollvika ja oarjjásdavás Svartnatten guvlui.
- Vággi Skiehttebierrgis Finnskardetii Mollvikelva mielde

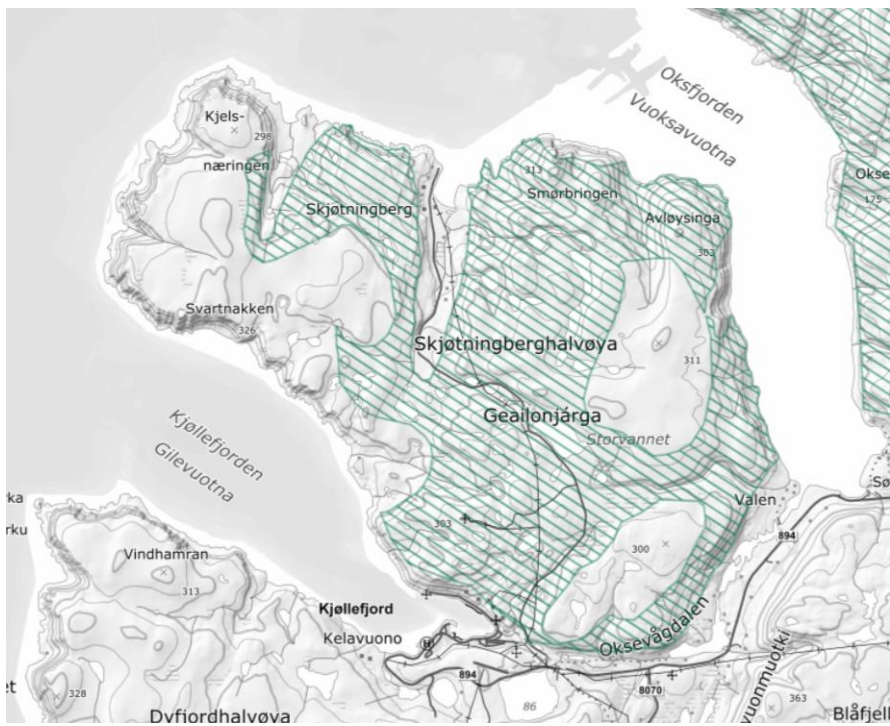
Dat gos varrasat guhtot giddat leat merkejuvvon ruonán kárttas dás vuolábealde, geahča govvosa 70:

- Guovllut mat leat badjeleappos

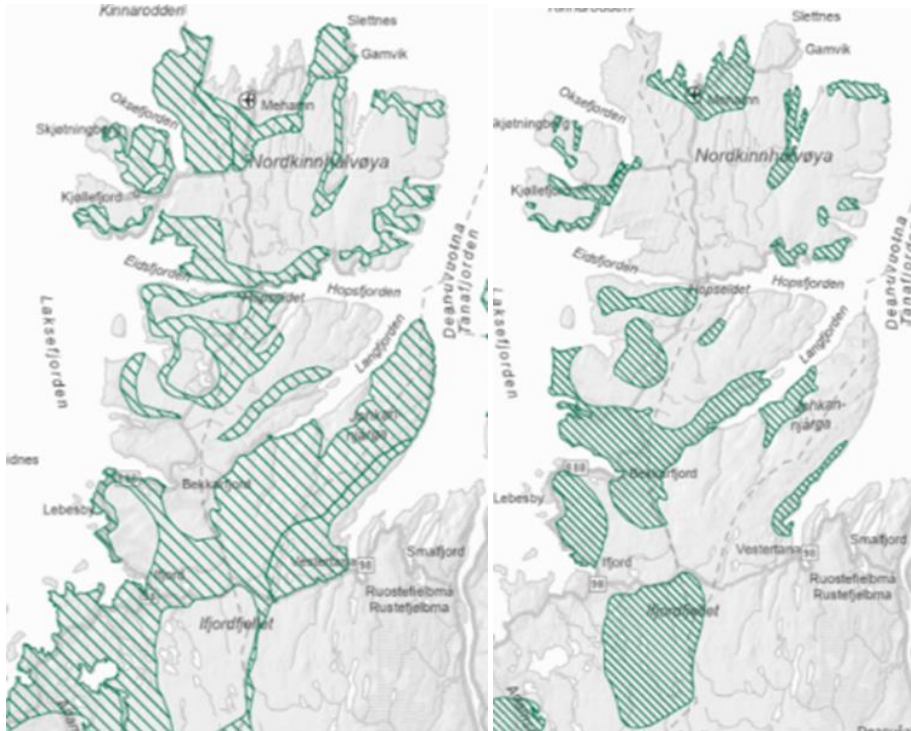

Govus 5 Guottetbáiki Geailonjårggas ¹¹

Govus 6 čájeha gos varrasat guhtot Geailonjårggas

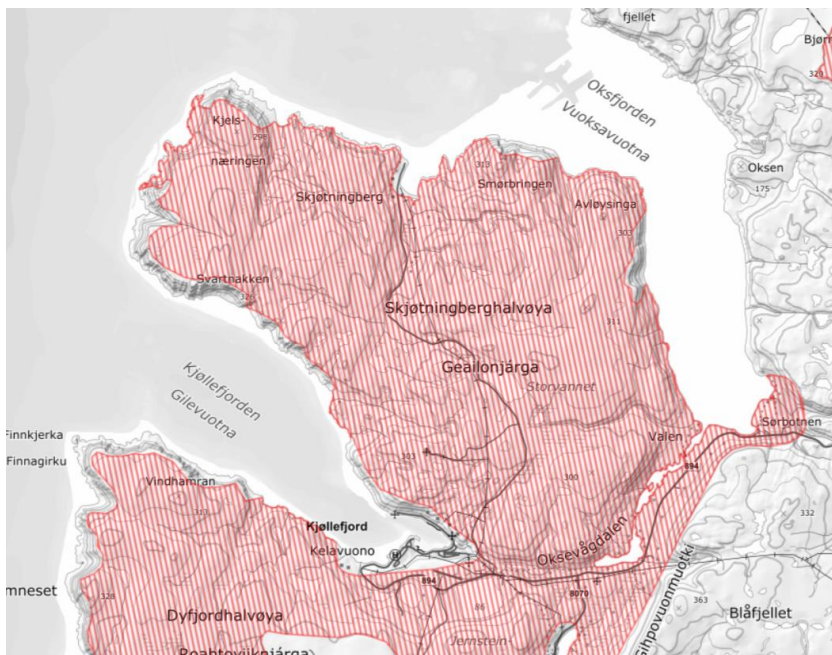
¹¹ [Kilden - reindrifft \(nibio.no\)](http://Kilden-reindrifft.nibio.no)

Govus 7 čájeha gos Čorgašnjárggas varrasat guhtot (gurut bealde) ja gos guottetbáiki (olgeš bealde)

3.1.4 Geasseguohtun

Eatnamiin mat leat badjeappos dat bohccot guhtot geasset ja bálget, dát lea miehtá Geailonjárgga, geahča govvosa 72. Eai leat registrerejuvvon makkárge geasseatnamat njárggas mat leat vuollugit, geahča govvosa 73.

Govus 8 čájeha geasseguohtuneatnamiid ja bálgan báikkiid Geailonjárggas¹²

¹² Kilden - reindrif (nibio.no)

Govus 9 čájeha vuollugit geasseatnamiid Geailonjårggas¹³

Govus 10 Bohccot guhtot Finnskardet guovllus ja gárddi lahkosis

¹³ [Kilden - reindrifft \(nibio.no\)](http://Kilden-reindrifft.nibio.no)

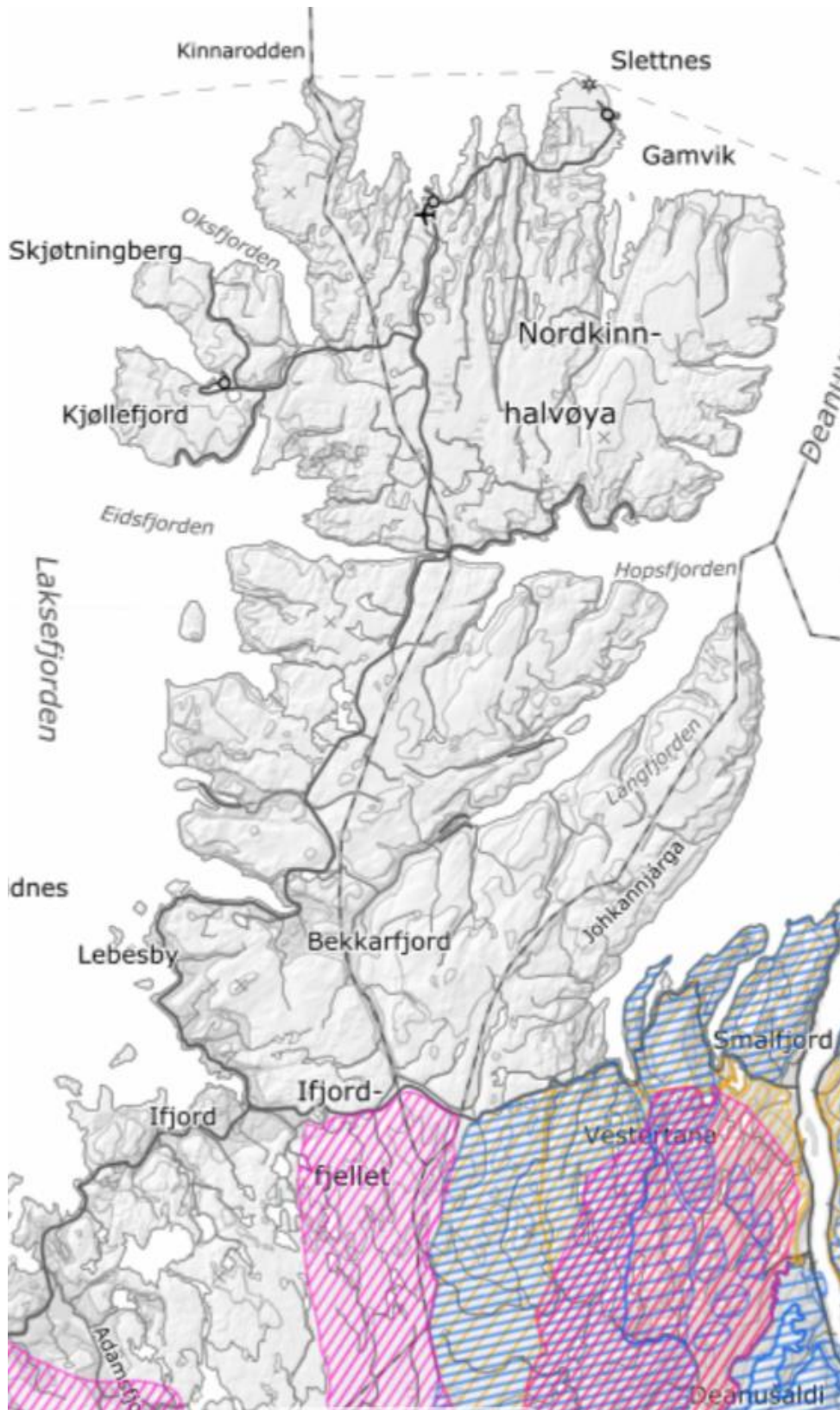
3.1.5 Čakčaorohat ja dálveorohat

Geailonjážga lea merkejuvvon čakčaorohahkan ja árra čakčaguhtuneanamin, govus 70. Eai leat merkejuvvon ragatguovllut, čakčadálveguhtuneatnamat, árra čakčadálveguhtuneatnamat, čakčadálveguhtumat, eaige dálveguhtumat Geailonjážgas, govus 75.

Govus 75 čájeha árra čakčaorohaga/čakčaeatnamiid Geailonjážgas¹⁴

¹⁴ [Kilden - reindrifft \(nibio.no\)](http://Kilden-reindrifft.nibio.no)

Govus 76 Čorgašnjárga. Rosa ivnniin leat merkejuvvon ragateatnamat, fiskadin leat merkejuvvon árra čakčadálveeatnamat ja muhtin sajiid čakčadálveeatnamat, alidin ges skábmaorohat ja dálveorohat¹⁵.

¹⁵ Kilden -reindrifft (nibio.no)

3.2 Árvalus guorahallanprográmmii boazodollui

NČE ii leat defineren standárda gáibádusaid bieggafápmoaimmahagaid váikkuhanguorahallamiidda dán fáttás. Čilgejuvvo guorahallanhivodat lea vuodu váldán gáibádusain mat leat neahttarusttet konsešuvdnaohcama bagadusas (Veileder for konsesjonssøknad for nettanlegg).

3.2.1 Ollislaš guorahallan:

Svartnakken Vind lea šiehttan ANEO:in ovttasbargat ráhkadit oktasaš, ollislaš váikkuhanguorahallama orohahkii 9, Čorgaš/Oarje Deatnu boazodoalldistrikta. Dát guorahallan biddjojuvvo vuodđun guovtti bieggafápmorusttet prošehtii Svartnakken vindkraftverk ja Skjøtningberg vindkraftverk. Lea maid áigejuvvo dil váldit oktavuoda eará huksejeddjiiguin Čorgašis digaštallat vejolašvuodaid ráhkadit buot prošeavttaid hárrái oktasaš váikkuhanguorahallama boazoealáhusa ektui. Dákkár ovttasbargu unnidivčče orohaga noadi searvat ja buktit oaiviliid váikkuhanguorahallamiidda iežaset doaimmaid hárrái, ja veahkehivččii nu ahte ráhkaduvvo ollislaš guorahallan váikkuhusain boazoealáhussii mii buorebut čuvge obbalaš váikkuhusaid distriktii.

Huksejeaddjit áigot ovttasráđiid Čorgašiin (distrikta 9) bálkáhít fágabirrasa plánet ja čadahit boazoealáhusfágalaš guorahallama.

3.2.2 Bargometodihkka:

Guorahallan čuovvu Geaidnodirektoráhta giehtagirjii [Håndbok V712](#) metodihka, ja dan eavttuid dasa mo árvoštallat árvvu, váikkuhusa ja konsekveansa. Boazoealáhusa eanangeavaheapmi váikkuhusguovllus galgá čilgejuvvo boazoealáhuskárttaid vuodul ja ságastallamiid vuodul mat leat distriktta ovddasteddjiiguin. Galgá váldojuvvo oktavuodta boazodoallohálldahusain ja eará guoskevaš eisseválddiiguin oažžut dievasmahtti ja áigejuvvo dilis dieđuid. Jus lea dárbu de galgá dahkkot báikediđostallan.

Guorahallan ferte árvoštallat čielga guohtunmassima ja maiddái mo doaibma guoská johtalan- ja johtingeainnuide, ovdamearkka dihte olbmuid vejolaš lassi vánddardeami geažil. Jahkeáigejuohtumat, guotteteatnamat, johtalan- ja johtingeainnut, ja dehálaš boazodoallorusttegat galget čájehuvvo seamma kárttas go plánejuvvo doaibma. Galgá árvoštallojuvvo mo boazoealáhusa guovllugeavahus sáhtta váikkuhuvvo huksen- ja doaibmaáigodagas, ovdamearkka dihte oahcin (caggamin), gavdnja/šlápma, lassánan vánddardeapmi, ja hehttehus boazoealáhusa doibmii, ja maiddái makkár váidudeaddji doaimmaid sáhtta bidjat johtui unnidit hehttehusaid.

3.2.3 Oppalaš váikkuhusat

Guorahallan galgá viidáset árvoštallat čadahuvvon, mearriduvvon dahje dohkkehuvvon plánaid ja doaimmaid oppalaš váikkuhusaid distrikta 9 siskobealde.

Buot váikkuhusaid árvoštallan árvoštallá earet eará mo dálá ja mearriduvvon doaimmat ja aktivitehtat distriktta guovllus váikkuhit distriktta ovttaskas ja obbalaš doibmii. Dát sáhttet leat:

- Čázádathukseamat
- Dálá bieggafápmorusttegat
- Minerálaealáhus
- Goadit ja barttat
- Skutermáđijat
- Bivdodeaddu
- Fierpmádatinfrastruktuvra

- Luottat ja rusttegat
- Huksehusat, viesut
- Ja eará.

Guorahallan árvoštallá orohakkii ásahuvvon doaimma čoggon/kumulatiiva váikkuhusaid, dás lea maid fárus Geailonjárgii ja Roahtoviihjárgii plánejuvvon bieggafápmorusttegat.

3.2.4 Oktavuolta siviila ja politihkalaš vuoigatvuodaid ON konvenšuvdnii:

Galgá boahit ovdan sáhttá go doaimma akto dahje oassin buot váikkuhusain, čuoocat distrivtta vuđđui doaimmat dál ja boahteáiggis nu ahte rihkku §27 ON konvenšuvnna siviila ja politihkalaš vuoigatvuodaid hárrái.

3.2.5 Koordineren eará fáttáid ektui

Guorahallamis galget maid geavahuvvot relevánta dieđut (sámi) kulturmuittuid ja kulturbirrasa fáddáguorahallamiin, areálageavaheamis, olggustallandoaimmain, mátkeealáhusas ja vejolaččat eará fáttáid dieđut.

3.2.6 Dialoga ja distrivtta mielváikkuheapmi

Huksejeaddji áigu lassin boazoealáhusfágalaš guorahallamii lámčit dili nu ahte ásahuvvo lagas dialoga gaskkal huksejeaddji ja Čorgaš/Oarje Deanu distrivtta. Dialoga ulbmil lea lámčit dili nu ahte distrivtta máhttu iežas doaimma birra, ja riskabeliid maid bieggafápmorusttethuksen Geailonjárggas buktá distriktii, bohtet albmosii nu árrat go vejolaš bieggafápmorusttega plánemis. Dasto sáhttá daid váldit vuhtii nu bures go vejolaš prošeaktahábmemis.

Luohttámuš ja lagas dialoga gaskkal huksejeaddji ja distrivtta lea dárbbášlaš vai almmustahttojuvvojit váidudeaddji doaimmat mat sáhttet orohakkii unnidit bieggafápmorusttega negatiiva váikkuhusaid. Čoahkkimiid distrivttain ferte heivehit siidda ja distrivtta bargguid mielde.

3.2.6.1 Orohaga searvan ovttasráđđejovkui

Huksejeaddji háliida ovttasráđiid Davvesiidda gielddain ásahit ovttasráđđejoavkku mii čuovvu Svartnakken bieggafápmorusttega čielggadanbarggu ja huksema. Huksejeaddji áigu bovdet Davvesiidda politihkalaš bellodagaid ovddasteddjiid, Davvesiidda Gieldda hálddahušbargiid, Čorgaš/Oarje Deatnu orohaga, bartaeiiggádiid ovddasteddjiid, ealáhusa ovddasteddjiid ja joavkkuid ja servviid geat geavahit dahje geas leat beroštumit Geailonjárggas, searvat Ovttasráđđejovkui. Dieidda joavkkuide gullet Davvesiidda mearrasámi searvi, Visit Nordkyn, Nuoraidráđdi, Mental Helse Lebesby, Skjøtningberg vel, Kjøllefjord skuterforening, Kjøllefjord jeger og fiskeforening, Idrettslaget Nordkyn ja Kjøllefjord turlag ja earát.

Ovttasráđđejoavkku miellahtut šihttet ieža man dájvá sii čoagganit. Huksejeaddji jurddaša ahte guokte čoahkkima jahkái soaitá jierpmálaš čoahkkinfrekveansa. Sáhttet leat čoahkkimat dájvjit áigodagain gos lea dárbu. Čoahkkin mii lea okte jahkebealis lea fysalaš čoahkkin, ja dasto sáhttá dollestit vel digitála Teams čoahkkimiid jus dasa lea dárbu.

Ovttasráđđejoavku lea maid dakkár báiki gos lea vejolaš boahit diehtit dan vásáhusvuđot máhtu mii báikkálaš servvodagas lea, ja mii sis lea geat geavahit guovllu gosa lea plánejuvvon bieggafápmohuksen. Boazodoallit, bivdit, guolásteaddjit, mearrasámit, bartaeiiggádat ja eará miellahtut ovttasráđđejoavkkus leat lunddolaš vástideaddjit árbevirolaš práksisa kártemis. Sii sáhttet maid mitalit báikkálaš luondugeavaheami ja kultuvrra birra, nugo lea praktiserejuvvon ja fievrividuvvon buolvvas bulvii gitta dássáži. Diet dieđut leat buorit kártemii, mas galgá boahit

ovdan girjás geavaheapmi, ja movt plánejuvvon rievdadusat sáhttet váikkuhit dán árbeviroláš geavaheapmái.

3.2.7 Proseassadoarjja boazoealáhussii

Huksejeaddji heiveha nu ahte Čorgaš/Oarje Deanu orohaga ovddasteaddjit sáhttet searvat min bieggafápmoprošeavtta guovlluregulerenproseassa ja konsešuvdnaproseassa čoahkkimiidda. Orohahkii fállujuvo vejolašvuohta oastit friddja stivramielláhtuid iežaset bargguin, nu ahte sidjiide lea átkit čuovvut proseassa ja searvat čoahkkimiidda mat gullet reguleremii ja konsešuvdnaprosessii.

Huksejeaddji háliida maid heivehit dan nu ahte boazodoalldistrikta leat bures representerejuvvon regulerenproseassas ja konsešuvdnaproseassas. Huksejeaddji gokčá buot orohaga goluid olgguldas ráđdeaddiid bálkáhít ja áššemeannudeapmái. Dát regulerejuvvo sierra proseassašiehtadusain maid huksejeaddji dahká Čorgaš/Oarje Deanu orohagain. Bargu ráhkadit šiehtadusa dien ovttasbargui orohagain 9 lea álggahuvvon.

3.3 **Doaibmaálggaheadji presiseremat**

Dehálaš diehtogáldut čielggadeamis das makkár váikkuhusat das leat boazodollui leat: relevántta fágačállostat, boazodoalu areálageavaheami kárta ([Reindriftens arealbrukskart](#)), guoski orohagaid distriktaplánat ja dieđut maid boazodoallit ja Stáhtahálddašeaddji addet.

Sámi kultuvrii lea luondduvuođus, ja luonddu resurssaid ávkkástallan, erenoamáš dehálaš. Luondduvaljjivuodáláhka § 8 mielde galget *eisseválddit deattuhit dan máhtu mii lea vásáhusvuđot ja man mánggat buolvvat leat háhkan das maid leat vásihan go leat eallán ovttas luondduin, dása gullá maid sámi geavaheapmi (...).*

Báikkálaš boazodoallit ja orohagat dat dihtet buoremusat movt sin doaibma lea ja makkár doaibmaeavttut sis leat. Dan dihte lea dehálaš ahte sin máhttu ja vásáhus lea fárus ja lea oassin máhttovuođus. Sámedikki mielas lea dehálaš ahte sámi árbeviroláš máhttu lea oassin máhttovuođus go pláne ja čadaha váikkuhanguorahallamiid sámi guovlluin (Sámediggi 2020). Maidai Eanandoallo- ja biebmodepartemeantta bagadusčállošis *Reindrift og plan- og bygningsloven* (Landbruks- og matdepartementet 2021) deattuhuvvo ahte lea áibbas mearrideaddji ahte doaibmaálggaheadji fitná guovlluin ja gulahallá orohagaiguin. Dat lea dan dihte go stuora oassi boazodoalu árbeviroláš máhtus lea njálmmálaš, ja dat lea áibbas sorjavaš das ahte persovnnalaččat muitaluvo.

Jus lea stuora eahpesihkarvuohta dáhtávuđđui ja/dahje doaimma váikkuhusain, de galget dahkkojuvot vel eambbo ja dievasmahtti guorahallamat. Galgá čilgejuvot movt dat galget čadahuvvot, ja guorahallamat galget leat barggus fárus.

4. **Vásáhusvuđot báikkálaš máhttu**

Doaibmaálggaheadji áigu kártet movt báikkálaš álbmot ja guossit geavahit, ja árbevirolaččat leat geavahan Geailonjágga, ja movt dat lea leamašan resursan báikkálaš servvodahkii ja eallinvuohkái mii Čorgašis lea. Kártemis galgá boahit ovdan árbeviroláš práksis ja lahkoneapmi lundui ja kultuvrii, nugo lea praktiserejuvvon ja fievrriiduvvon buolvvas bulvii ja dálá áiggi geavahuvvo ealáhusain ja eallinvugiin.

4.1 Bargometodihkka:

Čađahuvvo iskkadeapmi man ulbmilin lea gávnnahit vásáhusvuđot báikkálašmáhtu ja árbevirolaš geavaheami Geailonjárggas. Iskkadeamis geavahuvvo servvodatdieđalaš kvalitatiiva metoda mas dokumeanttadutkan ja jearahallan dahkko välljejuvvon olbmuiguin. Ovttasráđđejoavkku miellahtut leat lunddolaš vástideaddjit dakkár iskkadeamis, muhto sáhtta maid leat dárbbalaš jearahallat respondeanttaid geat eai leat dán joavkkus. Guorahalli áigu dokumeantadutkamiid vuodul ráhkadit jearahallanveahki semistrukturerejuvvon jearahallamiidda man vástideaddjit dohkkehit.

Kártema boađusin šaddá raporta mii ovdanbuktá vásáhusvuđot báikkálašmáhtu ja Geailonjárgga árbevirolaš geavaheami. Dat maid digaštallá doaibmabijuid mat váldet vuhtii árbevirolaš máhtu ja mat buoremus lági mielde unnidit negatiiva váikkuhusaid guovllu árbevirolaš geavaheapmái.

4.2 Fealtabargu – mahtodat, bistu ja áigodat:

Guorahallama loahpalaš mahtodat mearriduvvo ovttas čielggadeddjiin. Guorahallama sáhtta dahkat 6 mánu áigodagas 2025:s ja mas unnimusat 10-12 respondeantta.